

De Bever, tijd voor bevermanagement???

Door Jan Alewijn Dijkhuizen

Tijdens de gezamenlijk door het IVN en de KNNV georganiseerde zoogdiercursus voor beginners heeft Mariëtte een presentatie gegeven over de bever. Op basis hiervan en nog wat speurwerk is het volgende stukje ontstaan.

De bever is niet meer weg te denken uit onze regio. Op Voorne worden deze dieren al volop waargenomen met als bizar dieptepunt de op 30 december 2014 doodgereden bever bij de N57 voorbij Hellevoetsluis.

De bever is in Nederland opnieuw uitgezet nadat de laatste in 1826 was gestorven. In heel Europa ging het slecht met de bever, daarom hebben veel landen herintroductieprogramma's uitgevoerd om het dier te redden. Er worden wel meer van dit soort herintroducties uitgevoerd met allerlei soorten dieren, denk aan vlinders, konijnen, korhoenders en otters. De vraag is natuurlijk steeds of dit nodig is (zijn we niet veel te ongeduldig) en of we ons de gevolgen wel voldoende realiseren. Enkele jaren geleden zag ik al een artikel in een Limburgse krant dat er veel schade door bevers werd veroorzaakt en werd er geroepen om maatregelen: jacht.

Bevers zijn echte waterdieren, ze kunnen uitstekend zwemmen dankzij de zwemvliezen aan hun achterpoten, hun dichte vacht zodat water hun huid niet bereikt en kleine oren en neusgaten die gemakkelijk te sluiten zijn onder water. Natuurlijke vijanden hebben bevers niet, alleen de wolf zou een natuurlijke vijand zijn, maar die is nog net niet (of net wel) in Nederland gesignaleerd. Hebben we al een herintroductieprogramma voor wolven?

De mens is de grootste vijand van de bever. Het uitsterven van de bever is geheel te wijten aan de enorme jachtdruk op deze dieren vanwege hun vlees en vacht. Noorwegen was het eerste land dat de jacht op bevers sloot in 1845, toen was bij ons de laatste bever al opgesoupeerd. De eerste herintroductie is door Zweden al in 1922 uitgevoerd met bevers uit Noorwegen. Bij ons zou het tot 1988 duren voor we bevers uitzetten. Deze dieren werden uit de Elbe gehaald en in de Brabantse Biesbosch uitgezet. Hoewel de herintroductie nu als een succes wordt gezien, is het programma in het begin moeizaam verlopen. Een van de redenen waarom er voor de Brabantse Biesbosch is gekozen was de grootte van het gebied en het gebrek aan wegen waardoor sterfte van bevers door het verkeer uitgesloten was. Maar wat bleek, in drie jaar tijd waren er al 12 van de 33 uitgezette dieren overleden en de voortplanting van de overige dieren liep ver achter bij de populatie in de Elbe waar de bevers vandaan kwamen. Er is veel onderzoek gedaan tijdens het herintroductie programma en daar kwamen interessante gegevens uit. Waar eerst gedacht werd aan vervuiling en de recreatiedruk in de Biesbosch bleken er geheel andere oorzaken te zijn. Allereerst bleken de bevers behoorlijk wat stress te ondervinden nadat ze naar de Biesbosch verplaats waren. Het gebied moest veroverd worden, waar veel tijd en energie in werd gestopt. Het belangrijkste was echter dat op het moment dat de vrouwtjes zwanger waren en extra fosfor in hun dieet nodig hadden dit niet voorhanden was. Bevers eten veel bladeren van wilgen, maar in ons land kwamen de bladeren van wilgen een stuk eerder uit dan in het Elbegebied waar de dieren vandaan kwamen en was het fosforgehalte in de bladeren al over hun piek heen op het moment dat de vrouwtjes dit nodig hadden.

Omdat de eerste herintroductie moeizaam verliep, werden er nieuwe dieren bijgezet. Ook hier kwam veel stress bij kijken en werd er veel gevochten tussen de bevers. Ook in andere delen van Nederland werden bevers uitgezet in de hoop dat deze populaties elkaar zouden weten te vinden en er genenuitwisseling plaats zou kunnen vinden. Uiteindelijk is dit gelukt, de populaties uit Limburg, Gelderland en Brabant zijn met elkaar verbonden. Op dit moment wordt geschat dat er zo'n 1000 bevers in Nederland leven.

De bever moet je eigenlijk zien als een grote grazer. Hij kan grote invloed hebben op bos door het afvreten van bomen, verder zijn bevers dol op maïs, suikerbieten, graan en koolzaad.

In ons land is er natuurlijk al snel contact tussen een bever en de agrarische sector. Omdat de

bever een beschermd dier is en schade kan veroorzaken, kunnen bedrijven schade verhalen op het faunafonds. Er worden drie typen schade onderscheiden (je leert nog eens wat via internet): *natschade*, *vraatschade* en *graafschade*.

Die natschade komt tot op heden alleen nog voor in Limburg, hier worden in ondiepe, stromende beekjes dammen gemaakt door de bevers. Zij willen graag een waterdiepte van meer dan 50 cm hebben om zich gemakkelijk te kunnen verplaatsen. Het nadeel van de dammenaanleg is dat er soms hele landerijen onder water komen te staan waardoor de gewassen weggroten. Dit heet natschade.

Vraatschade spreekt vanzelf, de grote voortanden van bevers kunnen bomen van 60 cm diameter doorknagen, maïsvelden worden geplunderd en boomgaarden kunnen worden geschild.

Graafschade van bevers komt in ons land niet veel voor, maar is wel een punt van zorg. Net als muskusratten kunnen bevers grote gaten in dijken graven. Er wordt door de waterschappen dan ook voortdurend gecontroleerd of dit het geval is. Meestal graven bevers hun hol in een oever die begroeid is met bomen of struiken. Een stevige oever dus. Kale dijken waar geen boompje staat, zijn voor bevers oninteressant.

Ondanks de nu nog geringe schade (enkele tienduizenden euro's per jaar) wordt er rekening mee gehouden dat bevers in andere delen van ons land veel meer schade aan gaan richten wanneer ze tot die plekken zijn doorgedrongen. Ook wordt het aantal ongelukken in het verkeer ook steeds groter wanneer jonge bevers op zoek gaan naar nieuwe territoria. Er wordt nu al gewerkt met een beverprotocol: bevers zijn beschermd, maar overlast mag al bestreden worden door wegvangst van individuen of zelfs afschot bij ernstige bedreigingen. Ook wordt er gewerkt aan bevermanagement om de schade van het toenemend aantal bevers in kaart te brengen en de kosten voor schadevergoeding binnen de perken te houden. Zo zit er dus een staartje aan de herintroductie van de bever.

Bronnen:

- Rapport van Bart Nolet
- Ark
- Volkskrant
- Kurstjens adviesburo